

Luthers initiatief is nog niet af

Vieren of gedenken? Het jubileum van de Reformatie, die vandaag precies 500 jaar geleden begon, blijft iets ongemakkelijks houden. Het hangt van het perspectief af of het een feest is of een zwarte bladzij in de kerkgeschiedenis. Immers, het moedige initiatief van de augustijner monnik Maarten Luther tegen de aflaathandel heeft veel goeds opgeleverd, maar evenzogoed veel leed en pijn veroorzaakt.

Met het oog op die gevolgen, zoals mensenlevens, geweld, sociale onrust, bevolkingsgroepen die vervuld van haat tegenover elkaar kwamen te staan, blijft de vraag actueel of het resultaat niet ook op een andere manier verkregen had kunnen worden. Hervormingsbewegingen, gericht tegen de misstanden in de kerk waartegen ook Maarten Luther zich verzette, waren er immers al eerder.

Maar de grote twistpunten van toen zijn vervaagd. Protestantse en katholieke gelovigen staan in hun religieuze opvattingen dicht bij elkaar, blijkt uit een peiling dit jaar van het Amerikaanse onderzoeksbureau Pew, onder christelijke gelovigen in Europa en de VS. Veel dichter dan in de tijd van de godsdienstoorlogen die uit 1517 voortvloeiden, gehoopt kon worden. Het zijn vooral culturele en institutionele verschillen die de christelijke bloedgroepen verdeeld houden.

Katholieken en protestanten bestrijden niet meer elkaar wegens kwesties als aflaten, de paus, eucharistie en avondmaal, maar trekken deels gezamenlijk, deels naast elkaar op. Via kerkelijke hulporganisaties bestrijden ze nu misstanden, machtsmisbruik en armoede, maar dan in de wereld. Die energie is vanzelfsprekend beter besteed dan bij het uitvechten van religieuze conflicten. Maar van terugkeer van protestanten in de

zogeheten moederkerk is geen sprake. Daarvoor zijn de verschillen vooralsnog onoverbrugbaar, en met het oog op het gevaar van machtsmisbruik en monopolie is het misschien wel goed dat er niet één massieve kerk bestaat, maar dat er meer varianten van christelijke kerken zijn.

Want ook dat is ook het resultaat van de Reformatie. Protestanten verruilden de katholieke angst voor het vagevuur voor een persoonlijk geloof, met soms een stellige overtuiging van het eigen gelijk. Een stelligheid die tot talloze afsplitsingen geleid heeft, waarvan sommige ontstaansgeschiedenissen ook weer een ongemakkelijk gevoel geven. Ondertussen is de rk moederkerk veel groter dan in 1517, minstens zo centralistisch gestuurd als toen en nog altijd bezig met het bestrijden van uitwassen in eigen huis, nu onder paus Franciscus. Die prees Luther een jaar geleden bij het begin van het Reformatiejaar, wegens diens kritische geest. Al met al reden genoeg om 500 jaar Reformatie te vieren.

De mening van de krant, verwoord door leden van de hoofdredactie en senior redacteuren.